

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 18 mars 1938 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om anslag till stöd åt mindre jordbrukare.

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 110, av herr *Osberg* har hemställts, att riksdagen till stöd åt mindre jordbrukare inom landet för budgetåret 1938/1939 anvisar ett anslag av 500,000 kronor samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt lämpligt organ att ombesörja fördelningen av ovan nämnda belopp under betryggande villkor och enligt behovsprincipen.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Anslag för främjande av mindre jordbruk.

1) *Bidrag till nyodling, betesförbättring, stenröjning och jordkörning å ofullständiga jordbruk.*

Årets riksdag har med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgivit, att under år 1939 må beviljas statsanslag intill 2,000,000 kronor för utlämnande av statsbidrag till nyodling, betesförbättring, stenröjning och jordkörning å ofullständiga jordbruk. Av detta belopp beräknas förslagsvis 850,000 kronor till nyodling, 600,000 kronor till betesförbättring, 400,000 kronor till stenröjning och 100,000 kronor till jordkörning.

Gällande bestämmelser angående villkoren för erhållande av ifrågavarande statsbidrag äro meddelade i kungörelsen den 12 oktober 1934 (nr 498) angående statsbidrag till jordförbättring å ofullständiga jordbruk med däri genom kungörelse den 30 juni 1937 (nr 571) gjord ändring.

Bidrag må endast utgå under förutsättning, bland andra, att jordbrukets areal åker, inberäknat i förekommande fall den areal, för vars uppodling till åker statsbidrag ifrågasättes, icke överstiger 10 hektar. Vidare må bidragen icke överstiga hälften av den beräknade kostnaden. Nyodlings- och stenröjningsbidrag få ej överstiga 250 kronor för hektar av den jord, som är avsedd att nyodlas eller röjas. Jordkörningsbidrag må uppgå till högst 200 kronor för hektar av den jord, som är avsedd att förbättras, samt betesförbättringsbidrag till högst 125 kronor för hektar av den för förbättring avsedda arealen. Ifrågavarande bidrag må icke på en gång tilldelas en och samma person med högre belopp än tillhoppa 500 kronor.

2) *Bidrag till täckdikningar.*

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 150, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Bidrag till täckdikningar för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Kungörelse angående statsbidrag till täckdikning har av Kungl. Maj:t utfärdats den 30 juni 1933 (nr 434), vilken i visst hänseende ändrats genom kungörelsen nr 572/1937.

Vid 1936 års riksdag framhöll jordbruksutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 1 såsom önskvärt beträffande förevarande anslag, att, för möjliggörande av anslaget fördelning å så många håll som möjligt, statsbidrag för ändamålet — under beaktande jämväl av att jordbrukare, som främst äro i behov av hjälp, i första hand tillgodoses — i största utsträckning lämnas till mindre och medelstora jordbruk.

3) *Bidrag till gödselvårdsanläggningar.*

Årets riksdag har till Bidrag till gödselvårdsanläggningar för nästa budgetår anvisat ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Närmare föreskrifter rörande ifrågavarande bidragsverksamhet ha meddelats i kungörelsen den 30 juni 1933 (nr 435) angående statsbidrag till gödselvårdsanläggningar, vari ändringar vidtagits genom kungörelserna nr 189/1934, 119/1936 och 567/1937.

Bidrag må i regel ej utlämnas till ägare eller brukare av fastighet, som omfattar större areal åker än 15 hektar. Statsbidraget har begränsats till belopp, motsvarande högst 25 procent av den beräknade kostnaden för den med bidraget avsedda anläggningen, dock högst 200 kronor.

4) *Premiering m. m. av mindre jordbruk.*

I propositionen nr 131 till årets riksdag har Kungl. Maj:t, bl. a., föreslagit riksdagen att till Befrämjande av mindre jordbruk. Premiering m. m. för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 95,000 kronor. Framställningen har förut i dag tillstyrkts av utskottet (utlåtande nr 00).

Förslaget avser att genom utdelande av penningpris, varom tävlan sker, belöna sådana jordbrukare, som vid skötseln av sina småbruk ådagalagt arbetsamhet, omtanke och skicklighet.

Föremål för premiering genom pris är endast mindre jordbruk, vars idkare därav har sin huvudsakliga utkomst. Jordbruket skall hava en areal, ej överstigande 15 hektar odlad jord, eller den mindre areal, vederbörande hushållningssällskap bestämmer.

Prisen äro av tre slag, första pris å 150 kronor, andra pris å 110 kronor samt tredje pris å 70 kronor.

För att få deltaga i tävlingen måste jordbrukaren ha innehaft småbruket i fråga om första pris minst 7 år, i fråga om andra pris minst 5 år och i fråga om tredje pris minst 3 år. Samma jordbrukare må ej tilldelas mer än ett pris av samma grad och ej lägre pris än han tidigare erhållit.

Härjämte kan jordbrukare, tidigast sex år efter det han premierats med första pris, under vissa villkor erhålla ett hederspris å 300 kronor.

5) *Undervisning och studieresor för i det mindre jordbruket deltagande män och kvinnor.*

I propositionen nr 131 till årets riksdag har Kungl. Maj:t jämväl föreslagit riksdagen att till Undervisning och studieresor för i det mindre jordbruket deltagande män och kvinnor för nästa budgetår anvisa ett reservationsanslag av 113,100 kronor. Detta belopp jämte en reservation å tidigare anslag om 10,000 kronor avses att fördelas med 60,000 kronor för undervisningskurser, 35,000 kronor för bidrag till studieresor, 11,250 kronor för bidrag till annan undervisning, 5,500 kronor för bidrag till instruktionskurser för lokala ledare inom Jordbrukarungdomens förbund (J. U. F.) och 11,400 för bidrag till visst ungdomsutbyte. Framställningen har tidigare i dag tillstyrkts av utskottet (utlåtande nr 00).

Ifrågavarande *undervisning*, som är avgiftsfri, skall avse att meddela kunskaper i skötandet av mindre jordbruk och vad därmed står i samband samt anordnas i regel genom hushållningssällskapens försorg. Undervisningskurserna äro avsedda *antingen* för en större allmänhet *eller* för särskilt antagna manliga elever *eller* för särskilt antagna kvinnliga elever.

Studieresorna skola så ordnas, att de bereda deltagarna tillfälle att genom besök under sakkunnig ledning vid väl skötta jordbruk, demonstrationsfält, skogar m. m. hämta mesta möjliga kunskap för skötandet av ett mindre jordbruk och vad därmed står i samband.

Till deltagare i studieresa må av män antagas endast den, som har sin huvudsakliga utkomst av jordbruk eller jordbruksarbete, och må icke antagas någon, som äger eller brukar en areal odlad jord av mer än 40 hektar. Vidkommande kvinnors deltagande i studieresa äger hushållningssällskaps förvaltningsutskott meddela närmare bestämmelser.

6) *Ordnad bokföring vid mindre jordbruk.*

Årets riksdag har till Ordnad bokföring vid mindre jordbruk för nästa budgetår anvisat ett reservationsanslag av 25,900 kronor.

Villkoren för erhållande av bidrag från anslaget äro fastställda i kungörelsen den 31 december 1915 (nr 599) med däri genom kungörelserna nr 123/1933 och 564/1937 gjorda ändringar.

Statsbidrag utgår bland annat såsom bidrag till bokföringskostnaden med visst belopp för varje av bokföringsbyrå (anordnad av hushållningssällskap eller av lantbruksbokföringsförening) under året verkställt bokslut, avseende jordegendom med en åkerareal ej överstigande 75 hektar och vars innehavare idkar jordbruk såsom huvudsaklig näring.

Lånefond för främjande av mindre jordbruk.

Lånefond för underlättande av gemensam maskinanvändning i det mindre jordbruket.

I årets statsverksproposition, kapitalbudgeten, bilaga 8, punkt 12, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, till Lånefonden för underlättande av ge-

gemensam maskinanvändning i det mindre jordbruket för nästa budgetår beräkna ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Från fonden avses skola genom hushållningssällskapens förmedling på vissa villkor utlämnas lån för möjliggörande av nyuppsättning av maskiner för gemensam användning vid mindre jordbruk (maskinuppsättningslån).

Pågående utredningar.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1935 tillkallades sju utredningsmän rörande egnahemsverksamheten och andra med statens verksamhet på det sociala jordområdet sammanhängande frågor (*1936 års egnahemsutredning*). Enligt direktiven för denna utredning ingår såsom ett av de viktigaste uppdragen att undersöka möjligheterna att förbättra de ofullständiga jordbrukens ställning. Utredningsmännens uppdrag beräknas bli slutförda under år 1938.

Vidare tillkallades jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 januari 1937 fem utredningsmän för utredning rörande vissa åtgärder till lättande av arbetsförhållandena inom det mindre jordbruket (*1937 års utredning angående det mindre jordbrukets arbetsförhållanden*). Enligt direktiven för utredningen skulle i första hand undersökas statens medverkan för underlättande av det mindre jordbrukets förseende med sådana maskiner för fältarbeten och liknande, som kunde användas gemensamt för flera jordbrukare, samt i andra hand åtgärder för underlättande av inomgårdsarbeten och husligt arbete vid de mindre jordbruket. Första delen av uppdraget har slutförts genom ett den 6 november 1937 avlämnat betänkande med förslag angående åtgärder för befrämjande av gemensam maskinanvändning inom det mindre jordbruket.

Slutligen har Kungl. Maj:t — i anledning av riksdagens skrivelse den 22 februari 1935, nr 46 — den 10 maj 1935 anbefallt *lantbruksstyrelsen* att verkställa utredning för att åstadkomma största möjliga planmässighet och överskådlighet beträffande statens understödsverksamhet till förbättringsarbeten inom jordbruket.

Motionärens förslag.

Enligt motionen skulle småbrukarna beredas ekonomiskt stöd genom erhållande av stödpris. Dessa torde böra utdelas enligt behovsprincipen och fördelas genom lämpligt organ, förslagsvis hushållningssällskapen. Det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter rörande villkoren för erhållande av stödpris.

Utskottet.

Av den föregående utredningen torde framgå, att riksdagen under senare år beviljat anslag för bidrag till olika slag av förbättringsarbeten inom småbruket. Förutom dessa speciellt för småbruket inrättade bidragsformer må jämväl beaktas, att småbrukaren — liksom varje annan jordbrukare — äger

möjlighet att erhålla lån och bidrag från ett flertal andra, för jordbruket i gemen bildade lånefonder och beviljade anslag.

De olika former, statens understödsverksamhet till förbättringsarbeten inom jordbruket redan tagit, föranledde 1935 års riksdag att, på hemställan av jordbruksutskottet, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av skyndsamt utredning för att åstadkomma största möjliga planmässighet och överskådlighet beträffande berörda understödsverksamhet. Som av den tidigare framställningen närmare framgår, pågår utredning om dessa frågor inom lantbruksstyrelsen. Likaledes vill utskottet erinra om nu pågående utredningar berörande småbruket inom 1936 års egnahemsutredning och 1937 års utredning angående det mindre jordbrukets arbetsförhållanden.

Motionären, som icke lämnat närmare anvisningar rörande disponerandet av det utav honom yrkade anslaget om 500,000 kronor, torde emellertid närmast avse, att behövande småbrukare skulle kunna erhålla penningbidrag genom hushållningssällskapens försorg.

Utskottet har i flera andra sammanhang understrukit nödvändigheten och önskvärdheten av att småbrukens ställning genom lämpliga åtgärder varaktigt förbättras. Emellertid synes den av motionären föreslagna anordningen med rena bidrag utan någon skyldighet att verkställa förbättringsarbeten av flera skäl mindre ändamålsenlig. Ett bifall till detta förslag — att utöka antalet understödsformer inom jordbruket — torde vidare knappast stå i överensstämmelse med den av riksdagen år 1935 uttalade önskan att skapa mera enhetlighet å förevarande område. Resultaten av nu pågående utredningar rörande det mindre jordbruket torde i varje fall böra avvaktas, innan nya stödåtgärder prövas.

Med hänsyn till det nu anförda anser sig utskottet böra avstyrka motionärens framställning, och hemställer utskottet alltså,

att motionen II: 110 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 mars 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Gabrielsson, Tjällgren, Jacob Hansson, Lindbärg, Anderberg* och *Gottfrid Karlsson* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Hedlund* i Häste, *Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Löbbo, *Gustafson* i Kasenberg, *Andersson* i Tungelsta, *Karlsson* i Munkedal och *Hilding*.
